

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84362,Hofmann-Jozef.html>
2022-09-30, 09:34

Hofmann Józef

HOFMANN Józef (20 I 1876, Kraków – 16 II 1957, Los Angeles), pianista, kompozytor, wynalazca. Syn Kazimierza, muzyka, dyrygenta m.in. w Teatrze Wielkim w Warszawie.

Od 1881 koncertował jako „cudowne dziecko”, od 1887 w USA, m.in. w Metropolitan Opera House, gdzie po 52 koncertach danych w ciągu 10 tygodni doszło do interwencji New York Society for the Prevention of Cruelty to Children, które uznało to za nadmierną eksploatację. W 1888 uzyskał stypendium A. Corninga Clarka (50 tys. dolarów) pod warunkiem odłożenia publicznych występów do ukończenia 18 lat. Studiował w Berlinie. Pobierał nauki u takich sław jak A. Rubinstein, M. Moszkowski. W 1926 przyjął obywatelstwo amerykańskie. W 1926–38 był dyrektorem Curtis Institute of Music w Filadelfii. W 1946 wycofał się z życia artystycznego. Równocześnie z działalnością muzyczną, z sukcesami zajmował się wynalazczością. Opowiadając o początkach prac nad amortyzatorem, wskazywał, że będąc bardzo wrażliwym na wstrząsy, zwykle starał się omijać drogi o nierównej nawierzchni, ale ostatecznie zdecydował się na podjęcie próby rozwiązania tego problemu, opracowując amortyzator. Uzyskał kilka patentów na udoskonalenia w ich budowie. Do najważniejszych należy zaliczyć patent nr 1077472, opublikowany 4 XI 1913. Niektóre z tych konstrukcji zostały wdrożone do seryjnej produkcji, a kilka innych koncepcji wynalazczych było później rozwijanych, również przez czołowych producentów samochodowych na świecie. Jak w 1927 pisał „Popular Science Monthly”, amortyzatory te były użytkowane w tysiącach samochodów, ciężarówek, motocykli, ambulansów, samolotów i autobusów we wszystkich częściach świata. Sam H. tak mówił o swojej pasji: „Obok muzyki i oprócz spędzania czasu z przyjaciółmi, praca wynalazcy sprawia mi więcej przyjemności, niż cokolwiek innego w świecie. W pokonywaniu mechanicznych problemów jest <<kop>>, który ekscytuje mnie jak mało co”.

Autorzy opracowań polonijnych oraz niektórych biografii muzycznych przypisują H. wynalezienie wycieraczki samochodowej, wskazując nawet konkretnie metronom jako źródło jego inspiracji oraz wymieniając milionowe kwoty, jakie osiągnął ze sprzedaży wynalazku. Twierdzenie to nie pasuje do oficjalnej, dość dobrze udokumentowanej historii rozwoju koncepcji wycieraczki samochodowej, począwszy od M. Anderson, jako autorki pierwszego patentu na to urządzenie, poprzez E. Tarvera, L. Zeigera, J. Oisheia czy w końcu braci Folberth, od których nazwiska urządzenia te nazywano przez dłuższy czas „folberthonami”. W odróżnieniu od wymienionych osób, nie udało się odszukać rzeczonoego patentu H. On sam, zwykle skory do opowieści na temat swoich osiągnięć wynalazczych, nie wspominał o wycieraczce w obszernym wywiadzie z 1927, czyli w czasie, gdy wycieraczki były już od dawna w powszechnym użytkowaniu.

Jego osiągnięcia wynalazcze, jako osoby pozostającej w kręgu zainteresowania mediów głównie z uwagi na renomę wybitnego pianisty, odbijały się szerokim echem w USA. Jakkolwiek trudno potwierdzić, że metronom był inspiracją prowadzącą do wynalezienia przez H. wycieraczki samochodowej, umiejętnie łączył on swoją muzyczną profesję z działalnością techniczną. Wskazywał, że ucząc gry na fortepianie spotkał się wielokrotnie z tym, że szczególnie dzieci starają się grać szybko i przez to zbyt wysoko unoszą palce. Przywołując przykład tłoka o długim korbowodzie i porównując jego pracę z takim o krótkim skoku, stwierdził, że zrozumienie podstawowych zasad mechaniki może być pomocne również w sztuce, jaką jest gra na fortepianie. Wnioski te przybrały praktyczny wymiar kolejnego patentu nr 2263088 z 18 XI 1941 na urządzenie pozwalające na redukcję oporów podczas uderzenia w klawisze. Aparat umożliwiał przez to uzyskanie krótszego następstwa tonów. Obie pasje H. – muzyka i wynalazczość – dały o sobie znać również w postaci urządzenia służącego do rejestrowania gry pianisty. Montowany do fortepianu lub pianina rejestrator pozwalał na zapis kolejnych uderzeń w klawisze. Maszyna zapisywała na perforowanym pasku papieru również siłę i czas trwania tych uderzeń. Jak zapewniał H., dzięki temu w trakcie odtwarzania nagrania utworu oddawana była cała

ekspresja, jaką pianista włożył w jego wykonanie.

Pewnych trudności dostarcza ogólna ocena dorobku wynalazczego wirtuoza-wynalazcy. Różne opracowania z końca lat 20. wspominają o 60 wynalazkach H. Również o 60, ale patentach, wspomina o 30 lat późniejszy nekrolog wynalazcy.

Encyklopedia muzyczna PWM, t. 4, Kraków 1993; K. Kwaśniewski, L. Trzeciakowski: *Polacy w historii i kulturze krajów Europy Zachodniej. Słownik biograficzny*, Poznań, 1981. J. O'Donnell: *Magic Fingers Win Double Flame*, „Popular Science Monthly” 1927, No. 5.

Sławomir Łotysz

[Poprzedni](#)
[Następny](#)